

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

Навчально-науковий інститут економіки
(інститут)

Фінансово-економічний факультет
(факультет)

Кафедра туризму та економіки підприємства
(повна назва)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра
(бакалавра, магістра)

студентки **Дибі Софії Андріївни**
(ПІБ)

академічної групи **242-20-1**
(шифр)

спеціальності **242 Туризм**
(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою **«Туризм»**
(офіційна назва)

на тему **«Організація екологічного туризму з використанням
природно-заповідних територій»**

(назва за наказом ректора)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи	Безугла Л.С.			
розділів:				
1. Аналітичний	Безугла Л.С.			
2. Проектний	Безугла Л.С.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Безугла Л.С.			

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри туризму та економіки підприємства

(повна назва)

Безугла Л.С.

(підпис) (прізвище, ініціали)

«___» _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра
 (бакалавра, магістра)

Студентки Дибі Софії Андріївни академічної групи 242-20-1
 (прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності 242 Туризм
 (код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Туризм»
 (офіційна назва)

на тему «Організація екологічного туризму з використанням природно-заповідних територій»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____ № _____

Розділ	Зміст	Термін виконання
Аналітичний	Сучасний стан організації екологічного туризму	12.06.2024 р.
Проектний	Напрями розвитку екологічного туризму в Дніпропетровській області	25.06.2024 р.
Оформлення кваліфікаційної роботи бакалавр		28.06.2024 р.

Завдання видано _____
 (підпис керівника)

Людмила БЕЗУГЛА
 прізвище, ініціали)

Дата видачі 27.05.2024 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 01.07.2024 р.

Прийнято до виконання _____
 (підпис студента)

Софія ДИБА
 (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	8
1.1. Сутність та особливості функціонування екологічного туризму	8
1.2. Потенціал розвитку екологічного туризму на територіях природно-заповідного фонду Дніпропетровської області	14
1.3. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»	19
РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	24
2.1. Використання природно-заповідних територій для розвитку екотуризму: соціально-економічний ефект	24
2.2. Розробка туристичного маршруту «Екологічні перлини Дніпропетровщини»	26
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТКИ	44

ВСТУП

Актуальність теми. Екологічний туризм (екотуризм) є одним із найважливіших напрямів сучасного туризму, який орієнтується на відповідальне використання природних ресурсів, збереження біорізноманіття та сприяння сталому розвитку місцевих громад.

Зміни клімату, забруднення навколишнього середовища, зникнення біорізноманіття та інші екологічні проблеми стимулюють людей до більш усвідомленого вибору місць для відпочинку та способів подорожей.

Екологічний туризм підтримує принципи стійкого розвитку, сприяючи збереженню природних ресурсів і культурної спадщини. В останні роки пандемія та війна підвищили попит на відпочинок на відкритому повітрі та сприяли уникання великих скупчень людей, що робить екологічний туризм привабливим варіантом для мандрівників. В сучасних умовах багато туристичних напрямів звернули увагу на розвиток внутрішнього та екологічного туризму як способу відновлення галузі.

Організації, такі як ООН, активно підтримують розвиток екологічного туризму як частину глобальних ініціатив щодо стійкого розвитку. Швейцарія, Австрія, Іспанія, Австралія розробляють та впроваджують національні стратегії для підтримки екологічного туризму. Екологічний туризм сприяє диверсифікації економіки, особливо у сільських та малорозвинених районах, зменшуючи залежність від традиційних галузей. Регіони, які пропонують унікальні природні та культурні ресурси, можуть залучити туристів, що шукають автентичні та екологічно чисті місця для відпочинку.

Використання природно-заповідних територій для організації екотуризму надає унікальні можливості для забезпечення охорони природи та економічного розвитку регіонів [2]. Правильне управління та регулювання є ключовими для забезпечення стійкого розвитку цього сектора.

Серед вітчизняних фахівців, які займаються вирішенням питання розвитку екологічного туризму, можна виділити роботи Л.С. Безуглої, М.В.

Белобородової, Т.В. Герасименко, Л.А. Бондаренко, О.І. Левицького, О.А. Воробйової, С.Р Новицької та ін.

Провівши ґрунтовний аналіз наукових робіт вищевказаних авторів, слід зазначити про те, що зростає увага вчених до проблем організації екологічного туризму. Однак питання можливості та доцільності використання природно-заповідних територій при розвитку екологічного туризму потребують поглибленого опрацювання, так як до сих пір існує ряд невирішених проблем, пов'язаних з організацією, управлінням і координацією функцій різних рівнів, з необхідністю трансформації інструментів маркетингової діяльності до специфіки туризму. Саме ці питання зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є обґрунтування необхідності організації та розвитку екологічного туризму на природно-заповідних територіях та розробка теоретичних і практичних рекомендацій для ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА».

Для досягнення встановленої мети в кваліфікаційній роботі є необхідним розв'язання наступних завдань:

- дослідити сутність та особливості функціонування екологічного туризму;
- визначити потенціал розвитку екологічного туризму на територіях природно-заповідного фонду Дніпропетровської області;
- надати організаційно-економічну характеристику ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»;
- проаналізувати отримання соціально-економічного ефекту від розвитку екологічного туризму на природно-заповідних територіях;
- запропонувати туристичний маршрут Дніпропетровщиною з відвідуванням екологічно-орієнтованих осередків.

Об'єктом дослідження являються процеси організації туристичної діяльності в ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА».

Предметом дослідження є вивчення теоретичних, методичних основ та практичних положень з розвитку екологічного туризму при використанні природно-заповідних територій та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності реалізації туристичних послуг в досліджуваній агенції.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались наступні методи дослідження: ситуаційний підхід, експертних оцінок, економіко-статистичного аналізу; методи порівняння, статистичних групувань. У процесі дослідження використовувалася загальнонаукова методологія, а також такі методи дослідження, як аналіз і синтез, єдність логічного аналізу і діалектичного розвитку, а також економічні, маркетингові та інші методи.

Інформаційна база кваліфікаційної роботи бакалавра складається з наукових праць провідних вчених у сфері екологічного туризму, звітність ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА», Закони України, Стратегії, нормативні акти, офіційні веб-ресурси.

Практична цінність роботи отриманих результатів полягає у розробці екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» який надає можливість познайомитися з унікальними природними об'єктами області, відчутти на собі місцевий колорит та долучитися до екологічної діяльності. Реалізація даного туру сприятиме розвитку екологічного туризму в регіоні та підвищенню екологічної свідомості його учасників.

Апробація результатів дослідження і публікації. Прийняла участь у I Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Tourism in conditions of uncertainty: from theory to practice» 12 May 2021, Dnipro: NTU «DP» за темою «Innovations in tourism», у Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тренди, реалії і перспективи розвитку туризму та готельно-ресторанної справи» 23-24 травня, 2024 р., ХНУ, м. Хмельницький за темою «Особливості розвитку екологічного туризму на територіях природно-заповідного фонду» та у II Міжнародній конференції «Розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності: проблеми, перспективи,

конкурентоздатність» 18 листопада 2022 р., Університет Альфреда Нобеля, м. Дніпро за темою «Туризм в Україні під час війни».

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Текст кваліфікаційної роботи викладено на 41 сторінці основного тексту, 13 рисунках, 6 таблицях, 1 додатку, список використаних джерел складається з 18 найменувань.

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Сутність та особливості функціонування екологічного туризму

Екологічний туризм (екотуризм) — це вид туризму, який спрямований на відвідування природних територій з метою насолоди природними ландшафтами, флорою та фауною, при цьому зберігаючи та захищаючи природні ресурси. Основними цілями екотуризму є:

1. Збереження природи, так як екотуризм сприяє захисту та збереженню природних екосистем.
2. Просвітництво забезпечує підвищення обізнаності про екологічні питання та залучення туристів до активної участі у збереженні природи.
3. Підтримка місцевих громад за рахунок функціонування екотуризму сприяє економічному розвитку місцевих громад через створення робочих місць та підтримку місцевих ініціатив.
4. Стале використання ресурсів, щоб туристична діяльність не завдавала шкоди навколишньому середовищу.

Організація екологічного туризму з використанням природно-заповідних територій є важливим напрямом сталого розвитку. Це сприяє збереженню природи, економічному зростанню та соціальному розвитку місцевих громад. Успішна реалізація таких проєктів вимагає комплексного підходу, що включає планування, розвиток інфраструктури, освітні програми, маркетинг та моніторинг. Подолання викликів потребує зусиль з боку уряду, місцевих громад, бізнесу та міжнародних партнерів [15].

Природно-заповідні території мають особливий статус, що обумовлює умови використання, спрямовані на збереження біорізноманіття, ландшафтів та екосистем. Організація екологічного туризму на таких територіях можлива за умови дотримання певних правил і норм.

Розглянемо на рисунку 1.1 зображено основні принципи використання природно-заповідних територій (ПЗТ) для розвитку екотуризму.

Рисунок 1.1 – Основні принципи використання природно-заповідних територій для розвитку екотуризму

Джерело: сформовано за [1,3]

Особливості функціонування екологічного туризму:

1. *Мінімальний вплив на природу.* Всі туристичні заходи повинні проводитися так, щоб мінімізувати вплив на природні території. Це включає в себе зниження відходів, зменшення використання ресурсів та захист дикої природи.

2. *Освітня складова.* Екотури часто включають освітні програми, які інформують туристів про важливість збереження природи та екологічні проблеми.

3. *Використання місцевих ресурсів.* Екотуризм заохочує використання місцевих ресурсів, включаючи харчування, проживання та гідів, що сприяє економічному розвитку місцевих громад.

4. *Малі групи туристів.* Для мінімізації впливу на природу екотури зазвичай організуються для невеликих груп туристів.

5. *Екологічно чистий транспорт.* Перевага надається використанню екологічно чистого транспорту, такого як велосипеди, електромобілі або пішохідні маршрути.

6. *Захист культурної спадщини.* Окрім природних територій, екотуризм може включати відвідування місць культурної спадщини, сприяючи їх збереженню та повазі до місцевих традицій [10].

В рамках розвитку екологічного туризму на територіях природно-заповідного фонду виділяють наступні етапи:

1. Планування та підготовка:

- визначення потенційних природно-заповідних територій для екотуризму;

- оцінка екологічного стану територій та можливого впливу туристичної діяльності;

- розробка концепції та стратегії розвитку екотуризму.

2. Розробка інфраструктури:

- створення та маркування туристичних маршрутів та екостежок;

- облаштування місць для відпочинку, оглядових майданчиків, інформаційних стендів;

- розвиток транспортної та комунікаційної інфраструктури.

3. Розробка туристичних програм:

- організація екскурсій, піших походів, велосипедних турів, спостереження за дикою природою;

- підготовка та навчання гідів, інструкторів та інших працівників туристичної сфери;

- проведення екологічно освітніх заходів та інтерактивних програм для туристів.

4. Маркетинг та популяризація:

- просування екотуристичних продуктів на внутрішньому та міжнародному ринках;

- використання інтернет-ресурсів, соціальних мереж, партнерських програм для залучення туристів;

- участь у виставках, форумах та конференціях з екологічного туризму.

5. Моніторинг та оцінка впливу:

- регулярний моніторинг стану природних екосистем та впливу туристичної діяльності;

- оцінка ефективності заходів з охорони природи та розвитку місцевих громад;

- коригування стратегій та програм на основі отриманих даних [5, 14].

Переваги використання природно-заповідних територій для розвитку екотуризму:

- збереження унікальних природних ландшафтів та біорізноманіття;

- можливість проведення екологічно освітніх програм;

- підтримка наукових досліджень та моніторингу стану екосистем;

- залучення туристів, зацікавлених у відповідальному відпочинку на природі.

Переваги екотуризму:

1. Економічні вигоди через підтримку місцевої економіки, створення нових робочих місць.

2. Збереження природи через забезпечення фінансування для природоохоронних заходів.

3. Освітні можливості через підвищення обізнаності про екологічні проблеми серед туристів.

4. Соціальні вигоди через підтримку та розвиток місцевих громад, збереження культурної спадщини.

Недоліки екотуризму

1. Ризик деградації природних територій, так як неправильне управління може призвести до деградації природних ресурсів.
2. Культурні конфлікти через потік туристів може викликати конфлікти з місцевим населенням.
3. Економічна нерівність, тому що місцеві громади можуть отримувати менше економічних вигод порівняно з туроператорами.

Виклики, які постають перед розвитком екотуризму при використанні природно-заповідних територій та шляхи їх подолання зображено на рисунку 1.2.

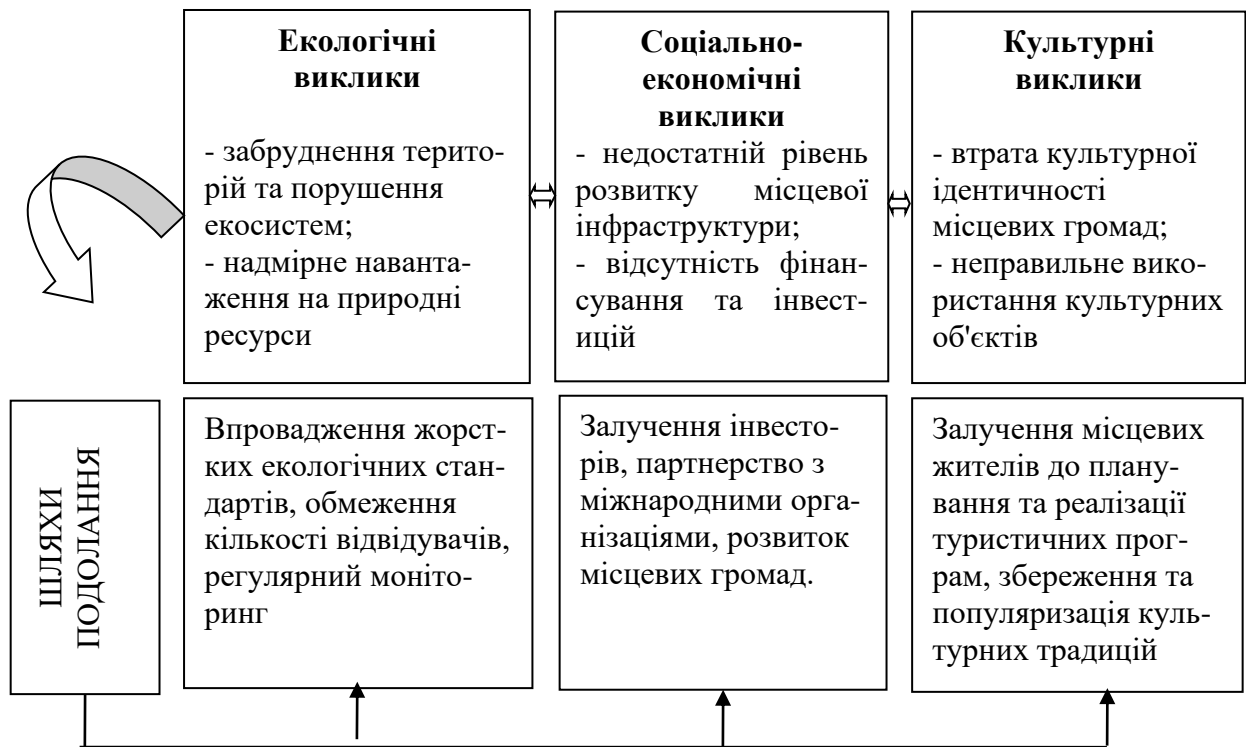

Рисунок 1.2 – Виклики, які постають перед розвитком екотуризму при використанні природно-заповідних територій та шляхи їх подолання

Джерело: сформовано автором за [9, 12, 16]

В умовах російсько-української війни частина об'єктів природно-заповідного фонду зачинена або окупована. Мапа безпеки природно-заповідного фонду України зображена на рисунку 1.3.

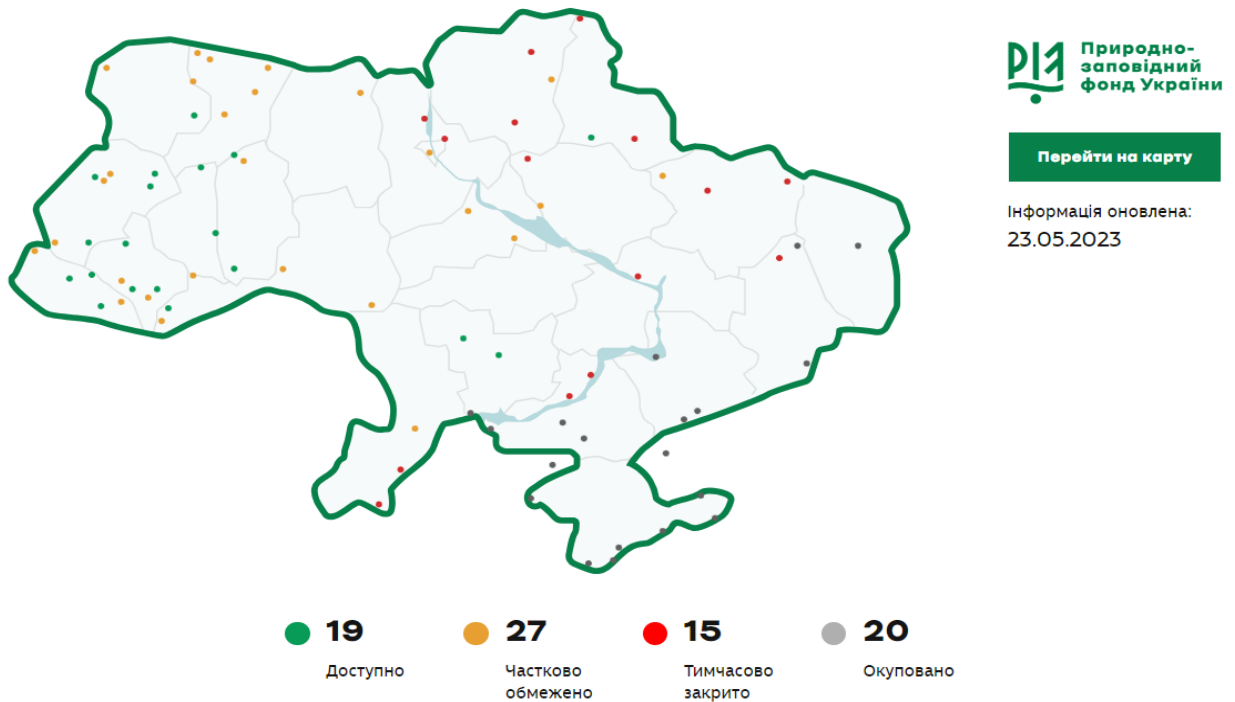

Рисунок 1.3 – Мапа безпеки природно-заповідного фонду України

Джерело: [4]

Використання природно-заповідних територій для екологічного туризму регулюється як міжнародними, так і національними документами, які встановлюють стандарти та вимоги для забезпечення ефективного та відповідального використання природних територій для туризму.

До міжнародних документів відносяться:

1. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (ЮНЕСКО). Ця конвенція зобов'язує держави-учасниці забезпечувати збереження культурної і природної спадщини та сприяти сталому туризму.

2. Конвенція про біологічне різноманіття (CBD). Включає положення щодо збереження біорізноманіття та стійкого використання його компонентів, включаючи екотуризм.

3. Програма сталого туризму ЮНЕП і Всесвітньої туристичної організації (UNWTO). Розробляє рекомендації та стандарти для сталого туризму, включаючи екотуризм на природно-заповідних територіях.

До національних документів належать:

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України». Основний закон, що регулює діяльність на території ПЗТ. Визначає категорії природно-заповідних територій, режими охорони та використання, включаючи умови для екотуризму [6].

2. Закон України «Про туризм». Визначає загальні принципи організації туристичної діяльності, включаючи екологічний туризм. Встановлює вимоги до туроператорів, екскурсиводів, що працюють у сфері екотуризму [18].

3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Регламентує загальні принципи охорони природи, використання природних ресурсів та екологічної безпеки. Містить положення щодо екологічного туризму [7].

4. Постанови Кабінету Міністрів України. Наприклад, постанови про створення конкретних природно-заповідних територій, їх охоронний режим та допустимі види діяльності, включаючи екотуризм.

5. Національні плани та програми розвитку туризму. Наприклад, «Стратегія розвитку туризму та курортів до 2026 року», що включає розвиток екологічного та сталого туризму [17].

Використання природно-заповідних територій для організації екологічного туризму є складним процесом, що вимагає дотримання низки законодавчих та нормативних актів, спрямованих на збереження природних ресурсів і забезпечення сталого розвитку туризму.

1.2 Потенціал розвитку екологічного туризму на територіях природно-заповідного фонду Дніпропетровської області

На Дніпропетровщині нараховується 179 об'єктів ПЗФ, загальною площею 99,9 тис. га. Ці території є цінними як для збереження біорізноманіття, так і для розвитку екологічного туризму. Незважаючи на те, що ця площа є невеликою в порівнянні з загальною площею області, вона включає в себе важливі екологічні та геологічні пам'ятки.

На Дніпропетровщині з усіх юридично затверджених категорій ПЗФ загальнодержавного значення представлено п'ять, а саме: природний заповідник (1), заказники (25), пам'ятки природи (3); парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (1); ботанічні сади (2). Саме ці території мають перспективу щодо запровадження екологічного туризму [3].

Дніпропетровська область представлена лише одним природним заповідником - «Дніпровсько-Орільський», що розташований на 3766 га.

Ландшафтний заказник це природно-заповідна територія України, яка створена для забезпечення охорони всього екокомплексу, що розташований на ній. Для збереження ландшафту заказника, зберігаються усі компоненти, від яких він залежить: рельєф, геологічна основа, повітряні маси, гідрологічні об'єкти, флора та фауна (рисунк 1.4) [3].

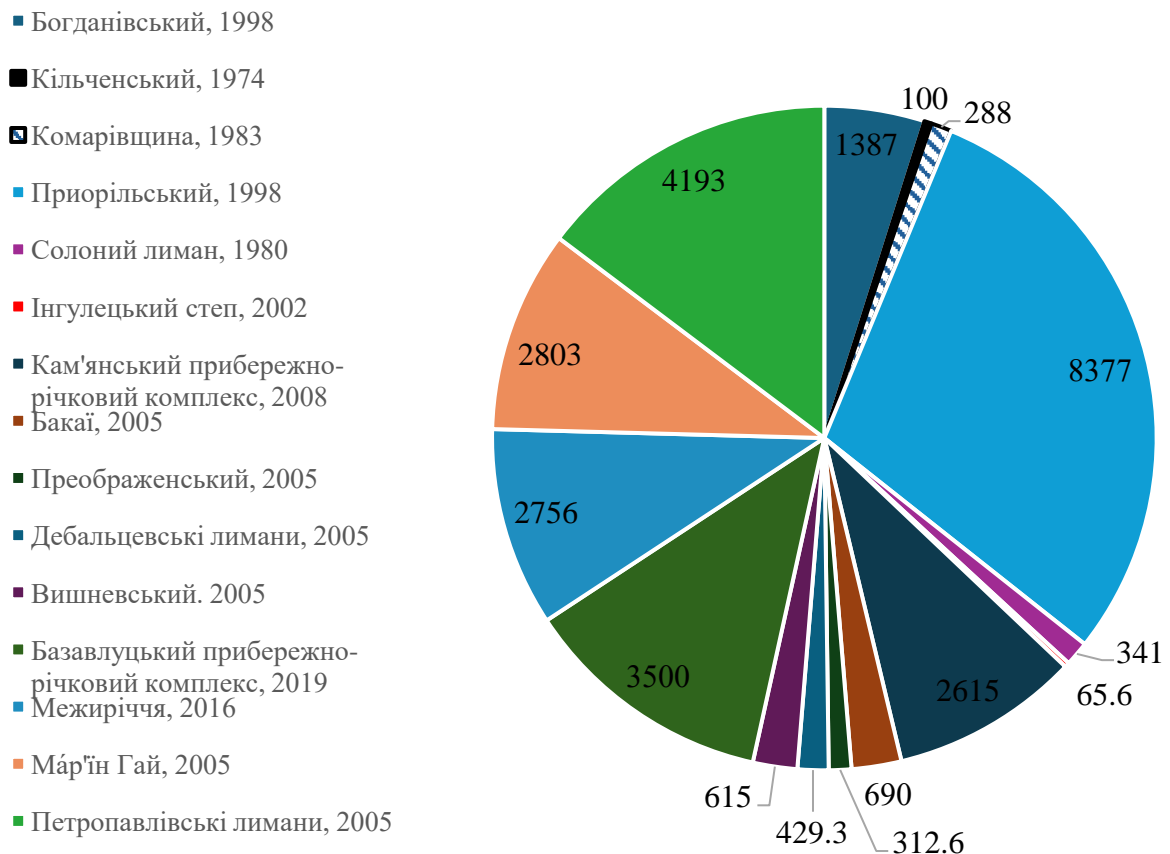

Рисунок 1.4 – Ландшафтні заказників в Дніпропетровській області загальнодержавного значення, га

Джерело: сформовано автором

Лісовий заказник — це особлива категорія природно-заповідних територій, що створена з метою збереження і охорони типових для конкретного ботаніко-географічного району лісових екосистем. Такі заказники можуть мати як природне, так і штучне походження (рисунок 1.5)

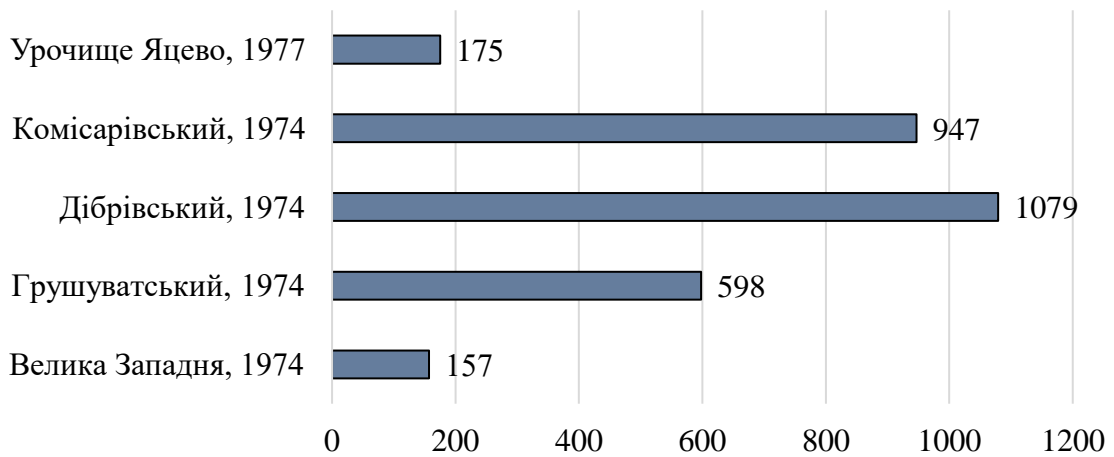

Рисунок 1.5 – Лісові заказники ПЗФ в Дніпропетровській області загальнодержавного значення, га

Джерело: сформовано автором

Ботанічний заказник – це природно-заповідна територія, яка створена для забезпечення охорони рідкісних та ендемічних видів, фрагментів різних фітоценозів. Заказники даного типу зазвичай створюються на лісових, степових, заплавних, болотних ділянках та у гірських районах (рисунок 1.6).

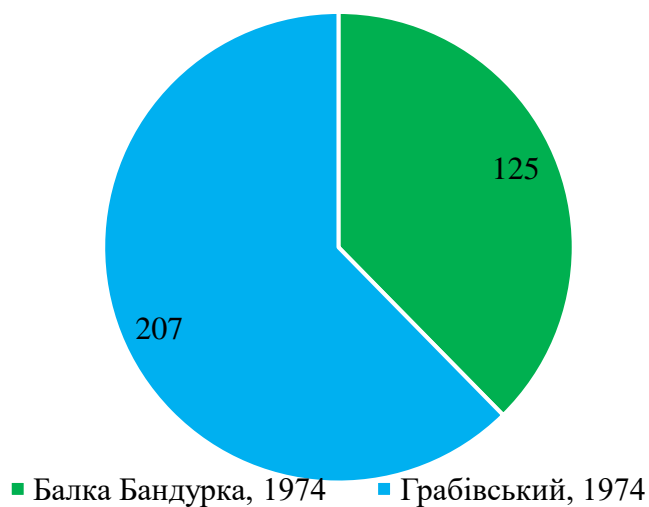

Рисунок 1.6 – Ботанічні заказники ПЗФ в Дніпропетровській області загальнодержавного значення, га

Джерело: сформовано автором

Орнітологічний заказник – природно-заповідна територія (заказник), який створюється задля забезпечення охорони місць існування, а також гніздування, міграцій, линьки та зимівлі птахів. Для орнітологічних заказників характерна територія із порослими очеретом, мілководдями, наявність великої кількості дрібних островів (рисунок 1.7) [3].

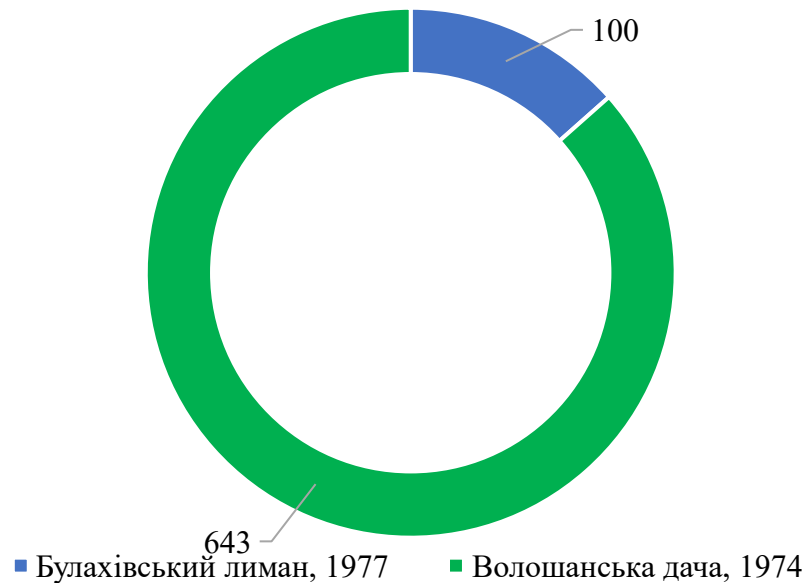

Рисунок 1.7 – Орнітологічні заказники ПЗФ

в Дніпропетровській області загальнодержавного значення, га

Джерело: сформовано автором

Дніпропетровська область представлена ботанічними, геологічними та комплексними пам'ятками природи, які представлені в таблиці 1.1

Таблиця 1.1 – Пам'ятки природи ПЗФ в Дніпропетровській області загальнодержавного значення

Назва, рік заснування	Площа (га)
БОТАНІЧНА ПАМ'ЯТКА ПРИРОДИ	
Урочище Паськове, 1975	56
ГЕОЛОГІЧНА ПАМ'ЯТКА ПРИРОДИ	
Скелі МОДРу, 1975	62
КОМПЛЕКСНА ПАМ'ЯТКА ПРИРОДИ	
Урочище Лелія, 1975	30

Джерело: сформовано автором за [3]

Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва в Дніпропетровській області загальнодержавного значення представлені парком ім. Шевченка у м. Дніпро, який розташований на 45 га.

Ботанічні сади в Дніпропетровській області загальнодержавного значення представлені Ботанічним садом Дніпропетровського національного університету та Криворізьким ботанічним садом (рисунок 1.8)

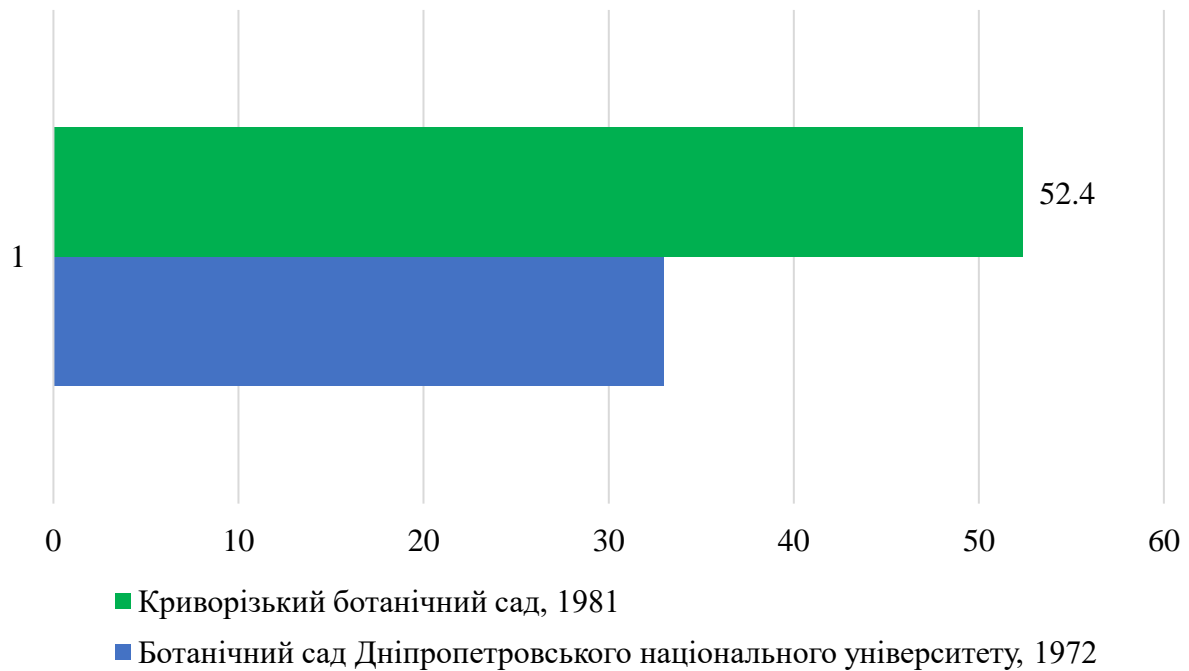

Рисунок 1.8 – Ботанічні сади ПЗФ в Дніпропетровській області загальнодержавного значення

Джерело: сформовано автором за [3]

Таким чином, екологічний туризм однозначно не може розвиватися в природному заповіднику «Дніпровсько-Орільський», так як будь-яка діяльність заборонена законодавством на даній території. Однак, заказники, які займають найбільшу питому вагу в структурі ПЗФ України загальнодержавного значення Дніпропетровської області, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та ботанічні сади цілком можливо розглядати для ефективного функціонування та розвитку елементів системи екологічного туризму.

1.3 Організаційно-економічна характеристика ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»

Товариство з обмеженою відповідальністю «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА», (далі ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА») було зареєстровано 02 квітня 2013 року, код ЄДРПОУ 38676386, має логотип (рис.1.9-1.10)

Рисунок 1.9 – Логотип ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»

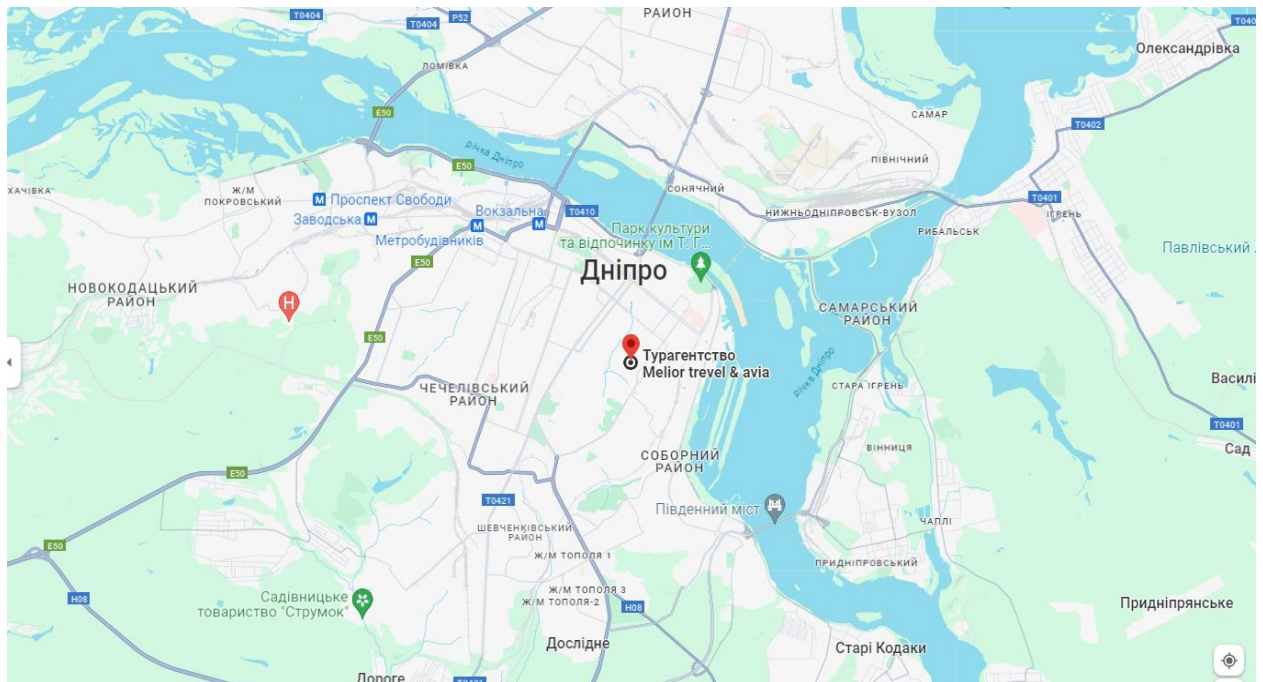

Рисунок 1.10 – Розташування ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»
на мапі м. Дніпра

Основний вид діяльності компанії це 79.11 Діяльність туристичних агентств. Також ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» займається й іншими видами діяльності (за КВЕД), а саме:

79.12 Діяльність туристичних операторів;

79.90 Надання інших послуг бронювання та пов'язана з цим діяльність;

82.30 Організування конгресів і торговельних виставок;

82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.;

66.22 Діяльність страхових агентів і брокерів.

Цільова аудиторія компанії – преміум-сегмент туристичного ринку, які зацікавлені у довгостроковій та результативній співпраці з клієнтами. Переваги співпраці з «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» наведені на рис.1.11.

Рисунок 1.11 – Переваги співпраці з ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА»

Ліцензія туроператора:

- робота безпосередньо з іноземними партнерами - маючи ліцензію туроператора, компанія працює напряму з іноземними постачальниками

туристичних послуг, що дозволяє уникнути додаткових посередників і знизити вартість турів для наших клієнтів;

- ціни без переplat - завдяки прямим договорам з партнерами компанія пропонує конкурентоспроможні ціни на всі туристичні послуги.

Власні авіакаси:

- контроль над бронюванням - власні авіакаси дозволяють компанії оперативного бронювати та змінювати авіаквитки, забезпечуючи максимальну гнучкість для клієнтів;

- економія часу - клієнти можуть швидко та зручно придбати авіаквитки в компанії, не витрачаючи час на пошук інших ресурсів.

Швидкість та якість обслуговування:

- оперативність - співробітники завжди готові швидко реагувати на запити клієнтів, забезпечуючи високу швидкість обслуговування;

- преміум-якість – компанія надає послуги на найвищому рівні, що відповідає вимогам преміум-сегменту туристичного ринку.

Офіси у Дніпрі, Одесі та Києві:

- зручне розташування - офіси компанії знаходяться у великих містах України, що робить її доступною для клієнтів з різних регіонів;

- особистий контакт - клієнти можуть відвідати офіси та отримати консультації особисто, що підвищує рівень довіри та задоволення.

Акредитація в IAT (Міжнародна асоціація повітряного транспорту):

- надійність - акредитація в IAT є свідченням надійності та відповідності міжнародним стандартам в авіаційній галузі;

- широкий спектр послуг - завдяки акредитації компанія має доступ до широкого спектру туристичних послуг, що дозволяє пропонувати клієнтам більше можливостей для подорожей.

Член АЛТУ (Асоціація лідерів турбізнесу України):

- професійна мережа - членство в АЛТУ відкриває доступ до професійної спільноти лідерів турбізнесу, дозволяє обмінюватися досвідом та впроваджувати кращі практики;

- високі стандарти – компанія дотримується високих стандартів якості та етики, які встановлюються АЛТУ, що додатково підкреслює надійність і професіоналізм.

Аналіз фінансових результатів ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» є необхідним інструментом для забезпечення його стабільної та ефективної діяльності, прийняття обґрунтованих управлінських рішень, залучення інвестицій, контролю за фінансовим станом та розробки стратегічних планів. Він допомагає виявляти та реагувати на фінансові проблеми, оптимізувати використання ресурсів та забезпечувати довгострокову стійкість підприємства (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» за 2021-2023 рр.

Статті балансу	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 до 2021, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	52,4	7,4	17,1	32,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	12,7	99,0	48,2	379,5
Інші витрати, тис.грн	212,2	-	-	-
Разом доходи, тис.грн	52,4	7,4	17,1	32,6
Разом витрат, тис.грн	224,9	99,0	48,2	21,4
Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн	-172,5	-91,6	-31,1	18,0
Податок на прибуток, тис.грн	2,6	0,4	0,9	34,6
Чистий прибуток (збиток), тис.грн	-175,1	-92,0	-32,0	18,3

Джерело: сформовано автором за [13]

За даними таблиці спостерігається значне падіння чистого доходу у 2022 році через вплив російсько-української війни. У 2023 році доходи частково відновилися, але все ще залишаються на низькому рівні порівняно з 2021 роком.

Значне зростання собівартості у 2022 році може бути пов'язане з ускладненням логістики та іншими факторами війни. Хоча у 2023 році собівартість знизилася, вона все ще значно вища, ніж у 2021 році. Загальні витрати зменшуються протягом аналізованого періоду, що може свідчити про заходи економії та оптимізації витрат. Незважаючи на значні збитки у 2021 році, фінансовий результат покращується, і збитки поступово скорочуються у 2022 та 2023 роках.

Для стабілізації та подальшого розвитку підприємству необхідна підтримка, включаючи розвиток внутрішнього туризму, що дозволить працівникам залишатися працевлаштованими та сприятиме економічному відновленню.

РОЗДІЛ 2

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Використання природно-заповідних територій для розвитку екотуризму: соціально-економічний ефект

Екологічний туризм, орієнтований на відвідування природних місць з мінімальним впливом на довкілля. Використання природно-заповідних територій для розвитку екологічного туризму має значний соціальний ефект, впливаючи на підвищення екологічної свідомості, залучення місцевих громад, покращення якості життя, збереження культурної спадщини та посилення соціальної інтеграції. Це сприяє сталому розвитку регіонів, де розташовані ПЗТ, і формуванню гармонійного взаємозв'язку між природою та суспільством. Розглянемо основні аспекти цього впливу.

Соціальний ефект від розвитку екологічного туризму:

1. Підвищення рівня обізнаності про охорону природи. Екскурсії та інформаційні програми на природно-заповідних територіях допомагають підвищити рівень знань про природу та екологічні процеси, особливо серед молоді та дітей. Це сприяє формуванню екологічно відповідальної поведінки. Організація освітніх програм і семінарів підвищує екологічну свідомість населення.

2. Залучення місцевих громад. Розвиток екологічного туризму сприяє створенню нових робочих місць у регіоні, таких як екскурсоводи, охоронці, працівники готелів та ресторанів, місцеві ремісники. Зростання потоку туристів підвищує попит на товари та послуги, що надаються місцевими підприємцями, сприяючи розвитку місцевої економіки. Місцеві жителі активно залучаються до заходів з охорони природи, що сприяє формуванню почуття відповідальності за збереження місцевих екосистем. Залучення

місцевих підприємців до розвитку інфраструктури (готелі, ресторани, туристичні агентства).

3. Покращення якості життя. Екотуризм сприяє популяризації активного та здорового способу життя серед населення, оскільки туристи проводять більше часу на свіжому повітрі та займаються фізичною активністю. Збільшення доходів місцевих жителів через розвиток туристичної інфраструктури. Підвищення рівня обслуговування та якості послуг у регіоні.

Економічний ефект від розвитку екологічного туризму:

1. Залучення інвестицій. Розвиток екотуризму стимулює інвестиції у створення та покращення туристичної інфраструктури (дороги, готелі, кемпінги, інформаційні центри).

2. Підвищення надходжень до бюджету. Збільшення податкових надходжень від туристичних підприємств та послуг. Введення екологічних зборів та плат за відвідування заповідників сприяє збільшенню фінансових ресурсів для охорони природи.

3. Розвиток малого і середнього бізнесу. Стимулювання розвитку локальних підприємств, таких як ресторани, сувенірні магазини, прокат туристичного спорядження. Підтримка місцевих підприємців з виробництва товарів та надання послуг.

4. Підвищення конкурентоспроможності регіону. Унікальні природні об'єкти можуть стати візитною карткою регіону, приваблюючи туристів не лише з України, а й з-за кордону. Розвиток туризму може спонукати до підвищення якості інших послуг та товарів у регіоні [8, 11].

Використання природно-заповідних територій для розвитку екологічного туризму може принести значний соціально-економічний ефект. Це включає підвищення рівня екологічної свідомості населення, залучення місцевих громад до туристичної діяльності, збільшення інвестицій, податкових надходжень та розвиток малого і середнього бізнесу. Однак важливо враховувати можливі виклики та розробляти стратегії для їх

подолання, щоб забезпечити сталий розвиток регіону та збереження природних ресурсів.

Для організації екологічного туризму на природно-заповідних територіях необхідно виконувати низку процедур та вимог, зокрема:

1. Отримання дозволів. Відповідні органи влади повинні надати дозвіл на туристичну діяльність на ПЗТ. Це включає екологічну оцінку проекту, погодження маршрутів та програм екскурсій.

2. Розробка екотуристичних програм. Програми повинні бути спрямовані на освітню діяльність, мінімізацію впливу на природу та збереження біорізноманіття.

3. Маркування та облаштування туристичних маршрутів. Маркування маршрутів, встановлення інформаційних стендів, обладнання місць для відпочинку та оглядових майданчиків.

4. Навчання персоналу. Підготовка гідів, екскурсоводів та іншого персоналу, що будуть працювати з туристами, з урахуванням екологічних стандартів та вимог.

5. Інформування туристів. Інформаційних кампаній, освітніх програм та лекцій для туристів з метою підвищення їх екологічної свідомості.

2.2 Розробка туристичного маршруту «Екологічні перлини Дніпропетровщини»

ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» протягом 2022-2024 років стикається зі збитками, спричиненими російсько-українською війною, що унеможлиблює здійснювати ефективну підприємницьку діяльність ускладнену туристичною логістикою. Для стабілізації фінансового стану підприємства пропонуємо сфокусуватися на розвитку регіонального внутрішнього туризму.

Переваги розвитку регіонального внутрішнього туризму:

1. Збереження зайнятості: підтримка працівників підприємства через створення нових внутрішніх туристичних продуктів.
2. Зниження витрат на логістику: використання місцевих ресурсів та інфраструктури.
3. Підтримка місцевої економіки: сприяння розвитку регіонів та підвищення їх економічної стабільності.
4. Популяризація місцевих культурних та природних об'єктів: підвищення інтересу до регіональних визначних пам'яток.
5. Гнучкість у плануванні та проведенні турів: швидке реагування на зміни в умовах війни та адаптація до потреб туристів.

Недоліки розвитку екологічного туризму:

1. Перевантаження природних об'єктів. Введення обмежень на кількість відвідувачів. Розвиток інфраструктури для розподілу туристичних потоків.
2. Забруднення навколишнього середовища. Організація системи утилізації відходів. Проведення просвітницьких кампаній серед туристів.
3. Конфлікти з місцевим населенням. Врахування інтересів місцевих громад у плануванні туристичних проєктів. Залучення місцевих жителів до процесу прийняття рішень.

Пропозиції щодо розвитку регіональних турів Дніпропетровщиною:

1. Екологічні тури

Маршрут: Обухівка, Петриківка, Китайгород, Царичанка

Опис: Відвідування природних заповідників, місцевих екосистем, ознайомлення з флорою і фауною регіону.

Цільова аудиторія: Екологічно свідомі туристи, родини з дітьми, любителі природи.

Тривалість: 2-3 дні.

2. Культурно-історичні тури

Маршрут: Дніпро, Новомосковськ, Синельникове, Павлоград

Опис: Екскурсії по історичних пам'ятках, музеях, місцях культурної спадщини.

Цільова аудиторія: Історики, студенти, любителі культури.

Тривалість: 1-2 дні.

3. Гастрономічні тури

Маршрут: Кривий Ріг, Жовті Води

Опис: Відвідування місцевих ресторанів, дегустація традиційних страв, майстер-класи з приготування.

Цільова аудиторія: Гурмани, кулінари, туристи, що цікавляться місцевою кухнею.

Тривалість: 1 день.

Розвиток регіонального внутрішнього туризму для ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» є перспективним кроком для подолання збитковості підприємства, спричиненої війною та ускладненням туристичної логістики. Запропоновані тури забезпечать працевлаштування працівників та стабільний дохід, сприятимуть популяризації місцевих визначних пам'яток та підтримці місцевої економіки.

Пропонуємо розглянути запропонований екологічний маршрут по Дніпропетровській області, який буде включати наступні зупинки в населених пунктах: Обухівка, Петриківка, Китайгород, Царичанка (рис.2.1-рис.2.2)

Програма туру: «Екологічні перлини Дніпропетровщини»

Тривалість: 2 дні / 1 ніч

День 1. Дніпро - Обухівка – Петриківка

Рисунок 2.1 – Фото селища Обухівка та Петриківка

Вийзд з м. Дніпро на автобусі о 8:00 ранку (місце посадки буде повідомлено за 2 дні до вийзду). Прибуття в Обухівку о 9:00.

Відвідування природного парку «Лісова пісня». Прогулянка по екологічних стежках парку, ознайомлення з місцевою флорою та фауною, відвідування озера. Еко-майстер-клас: виготовлення екологічних сувенірів з природних матеріалів.

Вийзд до Петриківки о 11:00. Прибуття о 12:00. Відвідування музею Петриківського розпису, екскурсія по музею, знайомство з традиціями Петриківського розпису, майстер-клас з малювання.

Обід в етно-ресторані - смачна українська кухня з екологічно чистих продуктів.

Еко-екскурсія: прогулянка по околицях Петриківки, відвідування місцевих природних заповідників.

Поселення в агро-туристичному комплексі з місцевим колоритом. Вечеря з місцевих органічних продуктів. Вечірня програма: екологічні ігри та квести для дітей і дорослих. Ночівля.

День 2. Петриківка - Китайгород - Царичанка – Дніпро

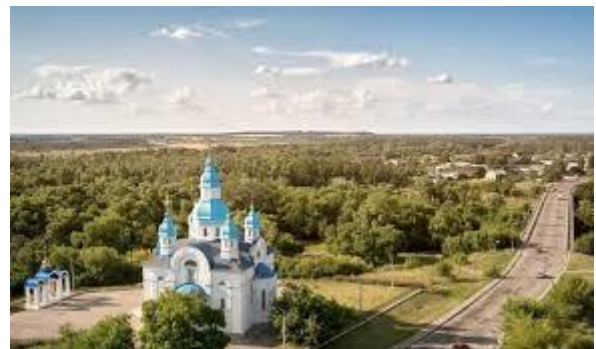
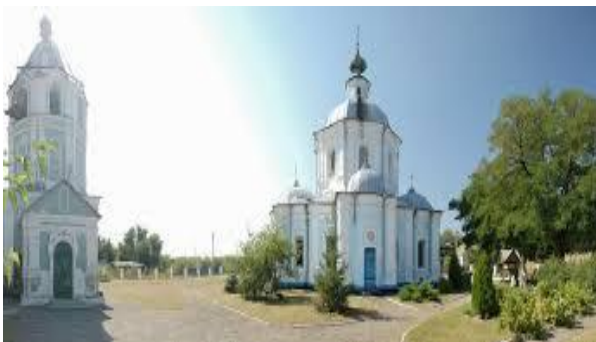

Рисунок 2.2 – Фото селища Китайгород та Царичанка

Сніданок в агро-туристичному комплексі.

Вийзд з Петриківки о 9:00. Прибуття в Китайгород о 10:00. Відвідування Китайгородського дендрологічного парку. Прогулянка парком, знайомство з рідкісними рослинами, екологічна лекція про збереження біорізноманіття.

Переїзд до Царичанки. Виїзд о 12:00. Прибуття в Царичанку о 12:30. Відвідування урочища «Лелія», гори «Калитва», озера «Довге», залишків Української укріпленої лінії, комплексного музею історії, Свято-Покровського кафедрального собору.

Пікнік на природі. Обід на території парку з використанням місцевих екологічно чистих продуктів. Прогулянка по екологічних стежках парку.

Виїзд до Дніпра о 16:00. Прибуття о 17:30.

Підведення підсумків туру, обмін враженнями та контактами.

ВАРТІСТЬ ТУРУ 2895,0 грн/особу* (таблиця 2.1)

** вартість дійсна при групі 30 осіб*

Вартість туру включає:

- проживання 1 ніч в агро-туристичному комплексі;
- харчування за програмою туру (1 сніданок, 2 обіди, 1 вечеря);
- проїзд згідно маршруту;
- екскурсії зазначені в програмі та вхідні квитки;
- послуги гіда-екскурсовода;
- майстер-класи та матеріали;
- страхування.

Додаткові можливі заходи:

1. Екологічні лекції на тему збереження навколишнього середовища, сталого розвитку, екологічного туризму та необхідність збереження міських зелених зон.

2. Волонтерська діяльність: Участь в акціях з прибирання територій та висаджування дерев.

Для обґрунтування вартості екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» розглянемо собівартість наданих послуг та націнку ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА».

Основні елементи вартості туру:

1. Транспортні витрати.
2. Проживання.
3. Харчування.
4. Екскурсійні послуги.
5. Вхідні квитки.
6. Адміністративні витрати.
7. Страхування.
8. Резервний фонд.

1. Транспортні витрати.

Переїзд автобусом (Дніпро - Обухівка - Петриківка - Китайгород - Царичанка - Дніпро).

Витрати на паливо, амортизацію, водія

Розрахунок:

Загальний кілометраж: ~400 км (в обидві сторони)

Витрати на паливо: 10 літрів на 100 км, ціна палива – 60,0 грн/літр

Загальні витрати на паливо: 2400,0 грн

Амортизація та інші витрати: 1200,0 грн

Загальні транспортні витрати: 3600,0 грн

2. Проживання.

1 ніч в агро-туристичному комплексі або екологічному готелі

Вартість проживання на одну людину: 800,0 грн

Розрахунок:

Проживання на 20 осіб: $20 * 800,0 \text{ грн} = 16000,0 \text{ грн}$

3. Харчування.

1 сніданок, 1 обід, 1 вечеря, 1 пікнік

Середня вартість одного прийому їжі на людину: 150,0 грн

Розрахунок:

Вечеря: $20 * 150,0 \text{ грн} = 3000,0 \text{ грн}$

Сніданок: $20 * 150,0 \text{ грн} = 3000,0 \text{ грн}$

Обід: $20 * 150,0 \text{ грн} = 3000,0 \text{ грн}$

Пікнік: $20 * 200,0 \text{ грн} = 4000,0 \text{ грн}$

Загальні витрати на харчування: 13000,0 грн

4. Екскурсійні послуги.

Оплата гіда та екскурсовода, проведення майстер-класів

Розрахунок:

Гід (2 дні): $1500,0 \text{ грн/день} = 3000,0 \text{ грн}$

Екскурсоводи та майстер-класи: 4000,0 грн

Загальні витрати на екскурсійні послуги: 7000,0 грн

5. Вхідні квитки.

Вхід до природних парків, музеїв, заповідників

Розрахунок:

Середня вартість вхідного квитка до музею: 100,0 грн

Вхідні квитки до 2 музеїв: $20 \text{ осіб} * 100,0 \text{ грн} * 2 = 4000,0 \text{ грн}$

6. Адміністративні витрати, консультаційні послуги.

Організація туру, зв'язок, реклама, тощо

Розрахунок:

Адміністративні витрати: 10000,0 грн

7. Страхування.

Страхування туристів на період туру

Розрахунок:

Вартість страхування на одну людину: 40,0 грн/день

Загальні витрати на страхування: $20 * 40,0 \text{ грн} * 2 = 1660,0 \text{ грн}$

8. Резервний фонд.

Непередбачені витрати

Розрахунок:

Резервний фонд: 5% від загальних витрат

Таблиця 2.1 – Загальний розрахунок вартості туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини»

Категорія	Вартість, грн.
Транспортні витрати	3600,0
Проживання	16000,0
Харчування	13000,0
Екскурсійні послуги	7000,0
Вхідні квитки	4000,0
Адміністративні витрати	10000,0
Страхування	1600,0
Резервний фонд (5%)	2700,0
Загальна вартість туру	57900,0

Джерело: побудовано автором

Таким чином, вартість екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» складає 2895,0 грн на одну людину, що включає всі основні витрати, необхідні для комфортного і цікавого відпочинку.

Екологічний тур «Екологічні перлини Дніпропетровщини» надає можливість познайомитися з унікальними природними об'єктами області, відчути на собі місцевий колорит та долучитися до екологічної діяльності. Реалізація даного туру сприятиме розвитку екологічного туризму в регіоні та підвищенню екологічної свідомості його учасників.

Проаналізуємо потенційних відвідувачів запропонованого туру в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Основні групи відвідувачів екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини»

Сегмент	Характеристика	Аналіз
Еко-туристи	Любителі природи, зацікавлені в екологічно чистих місцях	Найбільша група, для якої важлива екологічна чистота та природна краса. Вони зацікавлені в активному відпочинку, природознавчих екскурсіях та екологічних майстер-класах.
Сім'ї з дітьми	Батьки з дітьми різного віку, шукають безпечний та освітній відпочинок	Ця група цінує безпеку, цікаві програми для дітей та можливість навчити дітей дбайливому ставленню до природи. Важливі інтерактивні екскурсії та майстер-класи.
Студенти та молодь	Молоді люди, які цікавляться новими враженнями та пригодами	Вони шукають нові враження, активний відпочинок та можливість провести час у компанії однодумців. Важливі соціальні аспекти та доступність туру.
Освітні групи	Шкільні та університетські групи з викладачами	Ця група зацікавлена в освітніх екскурсіях та майстер-класах, що доповнюють навчальну програму. Важливий акцент на навчанні та інтерактивних заняттях.
Корпоративні клієнти	Компанії, що організовують корпоративний відпочинок або тренінги на природі	Вони шукають можливість поєднати відпочинок з командоутворенням. Цінують програму, що включає як відпочинок, так і корпоративні заходи.
Пенсіонери	Люди старшого віку, які шукають спокійний відпочинок на природі	Вони цінують комфорт, спокій та можливість відпочити від міського шуму. Важливі доступність, медична підтримка та зручний транспорт.
Іноземні туристи	Іноземці, які хочуть позна-йомитися з природою та культурою України	Ця група зацікавлена в автентичному досвіді, відвідуванні маловідомих місць та культурних програмах. Важлива інформаційна підтримка та доступність перекладачів.

Продовження таблиці 2.2

Сегмент	Характеристика	Аналіз
Фотографи та художники	Люди, які шукають натхнення та нові локації для творчості	Вони цінують мальовничі пейзажі, цікаві природні об'єкти та можливість працювати на свіжому повітрі. Важлива наявність часу для творчості та зручний доступ до локацій.

Джерело: сформовано автором

Для більш ретельного аналізу потенційних клієнтів наведемо переваги та недоліки кожного вищенаведеного сегменту (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Переваги та недоліки потенційних відвідувачів

<i>Еко-туристи</i>	
Переваги	Недоліки
Високий інтерес до природних екосистем, готовність витратити на екологічні тури, сприяють збереженню природи.	Вимогливість до екологічності послуг, критичне ставлення до будь-яких забруднень чи негативного впливу на природу.
<i>Сім'ї з дітьми</i>	
Переваги	Недоліки
Шукають цікаві та безпечні маршрути, забезпечують постійний попит на тури.	Вимоги до безпеки та наявності дитячих програм, потреба в додаткових зручностях.
<i>Студенти та молодь</i>	
Переваги	Недоліки
Готовність до активних видів відпочинку, ентузіазм, бажання навчитися новому.	Обмежені фінансові можливості, потреба в доступних цінах.
<i>Освітні групи</i>	
Переваги	Недоліки
Інтерес до пізнавальних екскурсій, готовність брати участь у майстер-класах, стабільний попит від навчальних закладів.	Необхідність узгодження з навчальними програмами, вимоги до змістовності екскурсій.

Продовження таблиці 2.3

Корпоративні клієнти	
Переваги	Недоліки
Можливість організувати великі групи, інтерес до командоутворення, готовність платити за якісні послуги.	Високі вимоги до організації та комфорту, необхідність враховувати корпоративні стандарти.
Пенсіонери	
Переваги	Недоліки
Шукають спокійний відпочинок, мають вільний час для подорожей, стабільний попит.	Потреба в медичній підтримці та зручностях, обмеженість у фізичній активності.
Іноземні туристи	
Переваги	Недоліки
Інтерес до української культури та природи, готовність витратити на ексклюзивні тури.	Необхідність мовної підтримки, потреба в адаптації туру до міжнародних стандартів.
Фотографи та художники	
Переваги	Недоліки
Інтерес до унікальних природних локацій, можливість створення додаткового контенту для просування турів.	Потреба в спеціальних умовах для творчості, довший час перебування на локаціях.

Джерело: сформовано автором

Об'єднання декількох сегментів в одну групу однодумців в турі «Екологічні перлини Дніпропетровщини» може бути ефективним способом оптимізації турів і задоволення потреб різних відвідувачів. Враховуючи спільні інтереси та очікування, можна створити об'єднані групи для більш ефективного проведення туру, а саме:

1. *Еко-туристи та освітні групи* мають високий інтерес до природних об'єктів та екологічних аспектів, що робить їх основною цільовою аудиторією для таких турів.

2. *Сім'ї з дітьми та пенсіонери* шукають безпечний і комфортний відпочинок, що вимагає від організаторів забезпечення додаткових зручностей та медичної підтримки.

3. *Студенти, молодь та корпоративні* клієнти зацікавлені в активному відпочинку та соціальних аспектах туру, що може підвищити їхню лояльність та сприяти подальшому просуванню туру.

4. *Іноземних туристів та творчих особистостей* приваблює можливість пізнання нових культур та пошук натхнення, проте вони потребують адаптації туру до своїх специфічних потреб.

Об'єднання декількох сегментів в одну групу однодумців дозволяє ефективніше організувати екологічний тур, враховуючи інтереси та потреби всіх відвідувачів. Це сприяє формуванню стійкої спільноти, яка підтримує екологічні цінності та збереження природної спадщини.

Щоб розрахувати економічну ефективність від впровадження екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» для ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА», скористаємося наведеними даними в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Економічна ефективність від реалізації екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини»

Показники	Значення
Частота проведення туру	2 рази на місяць
Тривалість сезону	5 місяців (травень-вересень)
Кількість турів за сезон	10
Кількість учасників в одному турі, осіб	20
Вартість туру на одну особу, грн	2895,0
Загальний дохід від одного туру, грн	57900,0
Загальні витрати на один тур (без врахування адміністративних витрат), грн	47900,0
Прибуток від одного туру, грн	10000,0
Загальний прибуток за сезон, грн	100000,0

Джерело: сформовано автором

Впровадження екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» принесе туристичному підприємству прибуток у розмірі 100000 грн за сезон, що свідчить про економічну ефективність даного заходу.

Екологічний тур «Екологічні перлини Дніпропетровщини» має широкий спектр потенційних відвідувачів, кожен з яких має свої специфічні потреби та очікування. Задоволення цих потреб є ключем до успішного функціонування туру.

Збалансований підхід до організації екологічного туру, враховуючи особливості та очікування кожної групи, забезпечить високу якість послуг та задоволення відвідувачів, що сприятиме сталому розвитку екологічного туризму в регіоні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За даними проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Визначено основні принципи використання природно-заповідних територій (ПЗТ) для розвитку екотуризму такі як: збереження природи, збереження культурної спадщини, освітній аспект, економічна вигода для місцевих громад. Сформовано особливості функціонування екологічного туризму.

2. Досліджено природно-заповідний фонд Дніпропетровщини, який нараховує 179 об'єктів, загальною площею 99,9 тис. га. Ці території є цінними як для збереження біорізноманіття, так і для розвитку екологічного туризму. Незважаючи на те, що ця площа є невеликою в порівнянні з загальною площею області, вона включає в себе важливі екологічні та геологічні пам'ятки. На Дніпропетровщині з усіх юридично затверджених категорій ПЗФ загальнодержавного значення представлено п'ять, а саме: природний заповідник (1), заказники (25), пам'ятки природи (3); парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва (1); ботанічні сади (2). Саме ці території мають перспективу щодо запровадження екологічного туризму [3].

Проте, екологічний туризм однозначно не може розвиватися в природному заповіднику «Дніпровсько-Орільський», так як будь-яка діяльність заборонена законодавством на даній території. Заказники, які займають найбільшу питому вагу в структурі ПЗФ України загальнодержавного значення Дніпропетровської області, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та ботанічні сади цілком можливо розглядати для ефективного функціонування та розвитку елементів системи екологічного туризму.

3. Проаналізовано діяльність ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА», що працює на ринку з 2013 року, де основний вид діяльності це 79.11 Діяльність туристичних агентств. Встановлено переваги співпраці з ТОВ «МЕЛІОР

ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА», а саме: наявність ліцензії туроператора, власних авіакас, швидкість та якість обслуговування, офіси у Дніпрі, Одесі та Києві, акредитація в ІАТ (Міжнародна асоціація повітряного транспорту), членство в АЛТУ (Асоціація лідерів турбізнесу України).

4. Розглянуто, що протягом 2021-2023 років в ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» спостерігається значне падіння чистого доходу через вплив російсько-української війни. У 2023 році доходи частково відновилися, але все ще залишаються на низькому рівні порівняно з 2021 роком. Значне зростання собівартості у 2022 році може бути пов'язане з ускладненням логістики та іншими факторами війни. Загальні витрати зменшуються протягом аналізованого періоду, що може свідчити про заходи економії та оптимізації витрат. Незважаючи на значні збитки у 2021 році, фінансовий результат покращується, і збитки поступово скорочуються у 2022 та 2023 роках.

5. Визначено, що використання природно-заповідних територій для розвитку екологічного туризму може принести значний соціально-економічний ефект. Це включає підвищення рівня екологічної свідомості населення, залучення місцевих громад до туристичної діяльності, збільшення інвестицій, податкових надходжень та розвиток малого і середнього бізнесу. Однак важливо враховувати можливі виклики та розробляти стратегії для їх подолання, щоб забезпечити сталий розвиток регіону та збереження природних ресурсів.

6. Розвиток регіонального внутрішнього туризму для ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» є перспективним кроком для подолання збитковості підприємства, спричиненої війною та ускладненням туристичної логістики.

Запропоновано екологічний тур по Дніпропетровській області під назвою «Екологічні перлини Дніпропетровщини», який включає локації в селищах Обухівці, Петриківці, Китайгороді та Царичанці. Впровадження екологічного туру «Екологічні перлини Дніпропетровщини» принесе туристичному підприємству прибуток у розмірі 100000 грн за сезон, за умов

реалізації по 2 тури протягом травня-вересня, при розрахунку 2895 грн/особу, мінімальна кількість осіб в турі – 20. Це свідчить про економічну ефективність даного заходу.

Екологічний тур «Екологічні перлини Дніпропетровщини» надасть можливість познайомитися з унікальними природними об'єктами області, відчутти на собі місцевий колорит та долучитися до екологічної діяльності. Реалізація даного туру сприятиме розвитку екологічного туризму в регіоні та підвищенню екологічної свідомості його учасників, а для ТОВ «МЕЛІОР ТРЕВЕЛ ЕНД АВІА» це є шансом залишитися в тури стичному бізнесі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bezuhla L., Demchuk N. Development strategy of ecotourism enterprises as a factor of increasing their competitiveness. *Organizational-economic mechanism of management innovative development of economic entities. Collective monograph* / edited by M. Bezpartochnyi, in 3 Vol. / Higher School of Social and Economic. Przewosk: WSSG, 2019. Vol.2. p. 289-297
2. Bieloborodova M. Approaches to assessing the tourist and recreational attractiveness of a territory on the example of the Dnipropetrovsk area. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2023. №3(90). С. 6-14. [https://doi.org/https://doi.org/10.26906/EiR.2023.3\(90\).3021](https://doi.org/https://doi.org/10.26906/EiR.2023.3(90).3021)
3. Безугла Л.С. Регіональний розвиток екотуризму на засадах функціонування природно-заповідного фонду Дніпропетровської області. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2020, №1. С. 123-132
4. Підтримка природно-заповідних територій в Україні» URL: <https://wownature.in.ua/>
5. Левицький О.І. Роль та значення природно-заповідних територій для розвитку рекреаційного природокористування Івано-Франківської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. : Географія. 2013. № 2. С. 246-253
6. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992р №2456-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
7. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 26.06.1991р. № 1264-XII URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
8. Воробйова О.А. Місце і роль територій та об'єктів природно-заповідного фонду в системі екологічної інфраструктури. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 3(46), ч. 2. С. 34-38

9. Брусак В.П. Перспективи екотуристичного використання пам'яток неживої природи Галицького району Івано-Франківської області та створення геопарку «Галицьке Придністер'я» *Карпатський край*. 2013. № 1. С. 177-188
10. Мігущенко Ю.В. Механізми забезпечення ефективного використання туристично-рекреаційного потенціалу гірських районів західних регіонів URL : <http://lv.niss.gov.ua/articles/464/>
11. Теодорович Л. Екологічний туризм у НПП України: теоретичні та практичні аспекти *Вісник Львівського університету*. Серія географічна. 2013. Випуск 41. С. 318-330.
12. Новицька С.Р. Екологічний туризм як пріоритетний напрямок сталого розвитку туристичної сфери. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Сер. : Географія. 2013. № 2. С. 164-169
13. Офіційна сторінка Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/38676386/finances?current_year=2021
14. Безугла Л.С. Популяризація українського екотуризму на міжнародних ринках. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2021. №3(75). С.105-114. URL: <https://doi.org/10.33271/ebdut/75.105>
15. Белобородова М., Юрчишина Л., Козинець А. Потенціал розвитку екотуризму в регіонах України. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2021. № 3. С. 5–11. URL: <https://doi.org/10.36477/tourismhospsee-3-1>
16. Бондаренко Л.А. Дослідження програм розвитку в регіонах України. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. №8. С. 5-10. URL: <https://doi.org/10.32782/tourismhospsee-8-1>
17. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
18. Закон України «Про туризм». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

ПРОГРАМА ТУРУ

Назва туру: «Екологічні перлини Дніпропетровщини»	
Тривалість: 2 дні / 1 ніч	
<p>День 1 Дніпро - Обухівка - Петриківка</p>	<p>Дніпро: виїзд з міста на автобусі о 8:00 ранку (місце посадки буде повідомлено за 2 дні до виїзду) Прибуття в Обухівку о 9:00. Відвідування природного парку «Лісова пісня». Прогулянка по екологічних стежках парку, ознайомлення з місцевою флорою та фауною, відвідування озера. Еко-майстер-клас: виготовлення екологічних сувенірів з природних матеріалів. Виїзд до Петриківки о 11:00. Прибуття о 12:00. Відвідування музею Петриківського розпису, екскурсія по музею, знайомство з традиціями Петриківського розпису, майстер-клас з малювання. Обід в етно-ресторані - смачна українська кухня з екологічно чистих продуктів. Еко-екскурсія: прогулянка по околицях Петриківки, відвідування місцевих природних заповідників. Поселення в агро-туристичному комплексі з місцевим колоритом. Вечеря з місцевих органічних продуктів. Ночівля.</p>
<p>День 2 Петриківка - Китайгород - Царичанка - Дніпро</p>	<p>Сніданок в агро-туристичному комплексі. Відправлення до Китайгороду. Виїзд о 9:00. Прибуття в Китайгород о 10:00. Відвідування Китайгородського дендрологічного парку. Прогулянка парком, знайомство з рідкісними рослинами, екологічна лекція про збереження біорізноманіття. Переїзд до Царичанки. Виїзд о 12:00. Прибуття в Царичанку о 12:30. Відвідування урочища «Лелія», гори</p>

	<p>«Калитва», озера «Довге», залишків Української укріпленої лінії, комплексного музею історії, Свято-Покровського кафедрального собору. Пікнік на природі. Обід на території парку з використанням місцевих екологічно чистих продуктів. Прогулянка по екологічних стежках парку. Виїзд до Дніпра о 16:00. Прибуття до Дніпра о 17:30. Підведення підсумків туру, обмін враженнями та контактами.</p>
<p>ВАРТІСТЬ ТУРУ 2895 грн/особу* * вартість дійсна при групі 20 осіб</p>	
<p>Вартість туру включає: Проживання в агро-туристичному комплексі. Харчування: сніданки, обіди, вечері. Всі трансфери згідно маршруту. Всі екскурсії та вхідні квитки. Послуги гіда-екскурсовода. Екологічні майстер-класи та матеріали.</p>	
<p>Додаткові можливі заходи:</p>	<p>Екологічні лекції: Проведення лекцій на тему збереження навколишнього середовища, сталого розвитку та екологічного туризму. Волонтерська діяльність: Участь в акціях з прибирання територій та висаджування дерев</p>